

NEŘEDÍNSKÝ HORIZONT V OLOMOUCI

PROBLEMATIKA UCHOPENÍ VIZUÁLNÍHO VÝZNAMU PŘÍRODNÍHO HORIZONTU

Kateřina Štréblová Hronovská, Jiří Kupka, Ivan Vorel

Článek prezentuje krajinářskou studii území západní části Olomouce (Neředínského horizontu) z hlediska uplatnění přírodních prvků a struktur městské krajiny (vegetační kryt, georeliéf, krajinné póly, horizonty) v obraze města s cílem stanovit jeho citlivost k potenciálním urbanizačním zásahům. K podobnému typu urbanistických či krajinářských úloh neexistuje jednotná metodika a možné přístupy různých autorů a kolektivů mohou být odlišné, proto může být tento text, který diskutuje možnost využití modifikovaného postupu známého při hodnocení krajinného rázu, i metodickým příspěvkem k diskusím o problematice hodnocení městské krajiny a jejího obrazu.

Úvod a cíle

Ochrana přírodních hodnot ve městě je poměrně dobře saturována řadou zákonných institutů. Problematičtější situace nastává, pokud daný segment městské krajiny nevykazuje přírodní či přírodovědné hodnoty a přesto je všeobecně vnímán jeho význam ve struktuře města. Tím významem může být samotný fakt, že se jedná o nezastavěné území. Tato hodnota není tak jednoznačně uchopitelná, resp. odůvodnitelná, zvláště jedná-li se o území s velkým rozvojovým potenciálem a tlakem na zástavbu. Zde se dostáváme do oblasti urbanistické a krajinářské kompozice či ochrany krajinného rázu (nakolik je její uplatňování v městské krajině složité).

Takovým kontroverzním případem je území nezastavěného oblého terénního hřbetu Tabulového vrchu v blízkosti bývalé vsi Neředín (dnes součást Olomouce), tzv. Neředínského horizontu, jenž ohraničuje na západě prostor města Olomouce (obr. 1). Dnešní stav území je nevyhovující, ovšem pohledy na jeho další využití se značně rozcházejí. Otázkou je míra a způsob využití tohoto poměrně velkého území. Impulzem pro zadání studie byla příprava nového územního plánu. V době zpracovávání studie dostupný koncept územního plánu (Knesl + Kynčl s. r. o., architektonický ateliér, Brno 2010) zařazoval předmětné území k zastavitelným plochám smíšeným obytným (červená) a plochám výroby (modrá), dále zde vymezoval plochy rekreace (žlutá) a smíšené plochy nezastavěného území (zelená) (výkres I/02.1). Jako pře-

kryvné byly vymezeny plochy hodnotných částí krajiny a plochy systému zeleně (výkres I/02.7) a plochy veřejných prostranství (výkres I/02.4). Ačkoli vymezené překryvné plochy (vrstvy obsahují regulativy speciálních ploch a ucelených systémů, jejichž regulativy platí současně s regulativy ploch s rozdílným způsobem využití základní vrstvy plánu, které překrývají) z velké části zasahovaly území horizontu, budil obavy fakt, že horizont nebyl zařazen přímo do funkčních ploch zeleně – jako v platném územním plánu z roku 1998 (kde byla navíc přímo uvedena položka ZKH – zelený horizont). Prezentovaná *Krajinářská studie Neředínského horizontu v Olomouci* zpracovaná týmem Stavební fakulty ČVUT v Praze [Vorel et al. 2011] měla dle zadání splnit několik dílčích cílů potřebných pro komplexní a metodické uchopení problematiky významu přírodního horizontu v západní části města a tím především poskytnout odborné argumenty při prosazování požadavků na ochranu nezastavěného horizontu v rámci pořizování územního plánu. Vedle analýzy vztahů území k příměstské krajině na straně jedné a k celoměstské struktuře urbanistické krajiny na straně druhé měla studie za cíl mj. vymezit a diferencovat

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 1: Vymezení Neředínského horizontu a incidenčního území

vat zóny citlivosti vůči urbanistickým zásahům, tj. stanovit zásady ochrany přírodních prvků a struktur v jednotlivých zónách citlivosti.

Odborná východiska a problémy

Městská krajina se vyznačuje svébytností tkvící v prolnutí přírodní a urbanistické struktury a vizuální jedinečnosti spočívající ve vnějším projevu přírodních podmínek a znaků kulturního vývoje krajiny a městského prostředí [Vorel a Kupka 2011b]. Vždy – nejen v městské krajině – je tedy nut-

né uvažovat (neoddělitelně) všechny charakteristiky krajiny, přírodní i kulturní a historickou [Kupka 2010], neboť kulturní krajiny jsou chápány jako kombinovaná díla přírody a člověka [UNESCO 1992]. O významu přírodních ploch v každé z jedinečných urbanistických (krajinařských) situací lze rozvažovat různými způsoby. Následující teze terminologicky a metodicky navazují především na uvažování o městské krajině ve smyslu zákonného institutu „krajinného rázu“ a jeho hodnocení [Vorel et al. 2003, Vorel a Kupka 2011a]. V souvislosti s tématem se objevují dva klíčové termíny, které se prolínají a doplňují a zastupují dva – leckdy protichůdné – přístupy. Prvním pojmem je „obraz města“ [Lynch 2004]. Jedná se o ryze urbanistickou kategorii, přičemž však nelze pominout, že úroveň urbánního prostředí měst je závislá nejen na urbanisticko-architektonické kvalitě objektů a prostorových seskupení a jejich výtvarném pojetí, ale i na řadě dalších výrazových prostředků, z nichž k nejvýznamnějším patří prvky přírodní [Konvička 2006]. Mezi hlavními charakteristikami obrazu města se uvádí zřetelnost a orientační jasnost, komplexnost, výraznost struktury a atribut významnosti [Hexner a Novák 1996], přičemž všechny je možné spojovat i s prvky přírodní struktury. Z tohoto úhlu pohledu je městem především urbánní struktura, ve které jsou v prostorové a funkční struktuře integrovány přírodní krajinné prvky a struktury (terén, voda a vegetační kryt). Krajinařská problematika se zde proměňuje v problematiku přírodního prostředí města a systému zelených ploch, problematika krajinařsko-estetická se proměňuje v problematiku urbanistické kompozice [Vorel 2000]. Naproti tomu „obraz městské krajiny“ je termín krajinařský. Označuje senzuační projev vnitřní struktury krajiny [Vorel 2007], přičemž urbanizovaná nebo městská krajina je krajinou, ve které urbánní složky a procesy ovlivňují dynamiku vývoje krajiny a její vnější tvářnost, tj. vnější výraz krajiny – krajinný obraz – jež je zde základní kategorií, a to proto, že krajinný ráz je ve smyslu zákona z velké části kategorií vizuální [Vorel 2007]. Dle pojetí krajiny (§ 3 písm. m)

v zákoně o ochraně přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb.) lze bez obav hovořit i o krajině urbanizované, krajině městské či přímo krajině města, podobně jako o krajině industrializované, suburbánní, postindustriální a podobně. Pod pojmem „krajina“ si však většina z nás představí krajinu, ve které hlavní roli hraje příroda – kopce, údolí, lesy, skupiny stromů, aleje, meze, louky, pole, potoky, řeky, rybníky nebo jezera [Vorel 2000]. Pro charakter městské krajiny jsou tedy významné takové prvky a složky přírodního prostředí, které jsou obyvateli přirozeně vnímány jako symboly krajiny – reliéf, pedologicko-petrologické podmínky, charakter sítě vodotečí a vodních ploch, vegetační kryt [Culek 2006] – tj. vizuálně se projevující a čitelné přírodní složky, tzv. přírodní atributy, které vytvářejí na území města strukturu, jež přispívají ke specifické prostorové skladbě, odlišují dané místo v krajině od jiných míst a spoluvtvářejí osobité vlastnosti vizuální scény [Vorel 2000]. V urbanizovaném prostředí by tedy měly být předmětem ochrany zejména přírodní atributy městské krajiny a jejich uplatnění v krajinné scéně. Pregnantně to vyjadřuje L. Žák slovy: *Všechny vjemy a zážitky, jež poskytuje člověku příroda a krajina, lze shrnout pod společný, jednoduchý pojem krásy* [Žák 1947]. Rozsudek Nejvyššího správního soudu (NSS) z prosince 2006 tuto tezi potvrzuje výrokem, *že centrální část vysoce urbanizovaného prostředí nelze bez přistoupení dalších skutečností označit za „krajinu“ ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny* [NSS, sp. zn. 6 A 83/2002-65]. Problém či rozpor vzniká v okamžiku uplatňování urbanistických zásad na (městskou) „krajinu“ a přírodovědných pohledů na „město“ [Vorel a Kupka, 2011b]. Sám institut krajinného rázu (§ 12) bezesporu vznikl s cílem ochránit vybrané charakteristiky stávající krajiny před jejich výrazným narušením, znehodnocením novým záměrem či změnou využití území. Někteří autoři sice hovoří i o tvůrčí formě ochrany krajinného rázu [Bukáček a Matějka 1999], ta však nemá ve znění zákona oporu. Urbanistické řešení městské krajiny, o kterém se rozhodlo tím, že se pořizuje územní plán, se zabývá

tvorbou nového segmentu krajiny. Tím logicky musí způsobit změnu krajinného rázu. Ta je možná, avšak vyvolává otázky. Návrh urbanistické koncepce by sice měl brát v potaz všechna východiska ochrany krajinného rázu, ale někdy jim dává (musí dávat) jiné významové priority a váhy, neboť zahrnuje i další požadavky a kritéria (ekonomická hlediska následné realizace, požadavky ochrany půdního fondu, koncepci technické infrastruktury, koncepci veřejné vybavenosti, funkce, které má urbanizované území plnit atd.). Z toho důvodu se mohou objevovat výrazné třecí plochy mezi hodnotitelem krajinného rázu a urbanistou. Judikát NSS ze září 2009 k tomu poznamenává: *Zvláště v urbanizovaných oblastech může být nová výstavba zcela přirozeným a logickým způsobem využití určitého ještě nezastavěného území. Nová výstavba tedy nemůže být odmítána a může do krajinného rázu dané lokality zasáhnout, a to nejrůznějším způsobem. Může krajinný ráz lokality jak zhodnotit, např. tím, že se urbanisticky vhodně začlení do krajiny a stane se třeba harmonickou součástí, dominantou či významným krajinným prvkem, tak sice znehodnotit, ale v míře, která v porovnání s jinými důležitými zájmy je únosná a povaze věci odpovídající. V obou těchto eventualitách je zásah do krajinného rázu přípustný.* [NSS, sp. zn. 7 As 52/2009–227]

Metodický přístup, analýzy a vyhodnocení

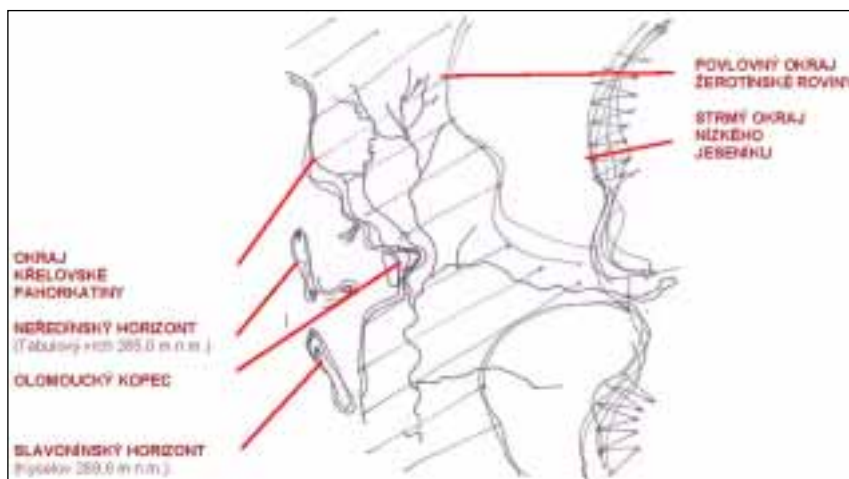
Jak bylo uvedeno výše, nelze pro splnění úkolu bez dalšího zpřesnění přistoupit pouze jako k hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz, na druhou stranu se jedná o krajinařskou studii, která nemůže zohledňovat všechny zmíněné aspekty tvorby územního plánu. Proto především analytická část studie probíhala v podobných základních krocích jako průzkumy při hodnocení krajinného rázu [Vorel et al. 2003, Vorel a Kupka 2009, Vorel a Kupka 2011a]. Předmětem první části analýz byl především **rozbor přírodních daností** (přírodních a krajinných atributů) řešeného území v kontextu celého města. Na základě průzkumů lze shrnout některé dílčí závěry související s přírodními znaky a hodnotami území do těchto tezí:

- 1) V rovné krajině Olomoucka je výrazné i malé převýšení o několik metrů. Neředínský horizont jako okrajová část Křelovské pahorkatiny vůči široké Středomoravské nivě hraje důležitou roli v prostorových vztazích topografie města, vytváří **okraj města v pohledech z příměstské krajiny i v pohledech z městského centra vůči příměstské krajině**. Užší okolí města je od západní části úvalu v povodí říčky Blaty odděleno pásmem bezlesých vyvýšenin, které se táhnou od Horky nad Moravou k Bystročicím. Okrajovou linií tohoto pásma je právě řešené území Neředínského horizontu. Tato terénní vlna se táhne od Kožušan přes vyvýšeniny nad Slavonínem (269 m n. m.), přes Tabulový vrch (265 m n. m.) až k Dílovému vrchu u Křelova (282 m n. m.). Zvedá se tedy o cca 75 m nad nejnižší úroveň nivy (obr. 2).
- 2) Nezastavěná plocha horizontu s plochami a prvky zeleně představuje atribut městské krajiny, hodnotu, jejíž cennost tkví především v **propojenosti (kompaktnosti) krajinných celků přiléhajících k okrajům města**. Náhorní poloha plochého hřbetu Tabulového vrchu se v některých blízkých pohledech z okraje města a v panoramatických dálkových pohledech z východu – ze Svatého Kopečku, ze severu od Křelova, ze západu od Topolan, z obchvatu silnice R35 a z jihozápadu od Nedvězí uplatňuje právě díky různým formám vegetačního krytu. Vzrostlé stromy urbanizovaných ploch, drobnější lesní porosty i nelesní zeleň – navzdory často fragmentární formě a nevalné sadovnické kvalitě – představují pohledově a dojemově **významný přírodní atribut městské krajiny**.
- 3) V rámci vegetačních prvků a ploch se vyskytují kromě náletových a ruderalizovaných ploch (cenných z hlediska ekologického – mikroklima, hygiena prostředí, ekologická stabilita, biodiverzita ad. [Navrátilová et al. 2013]) i **plochy zeleně cennější z hlediska využití v budoucím krajinářském řešení**. Pro její vyhodnocení byla zvo-

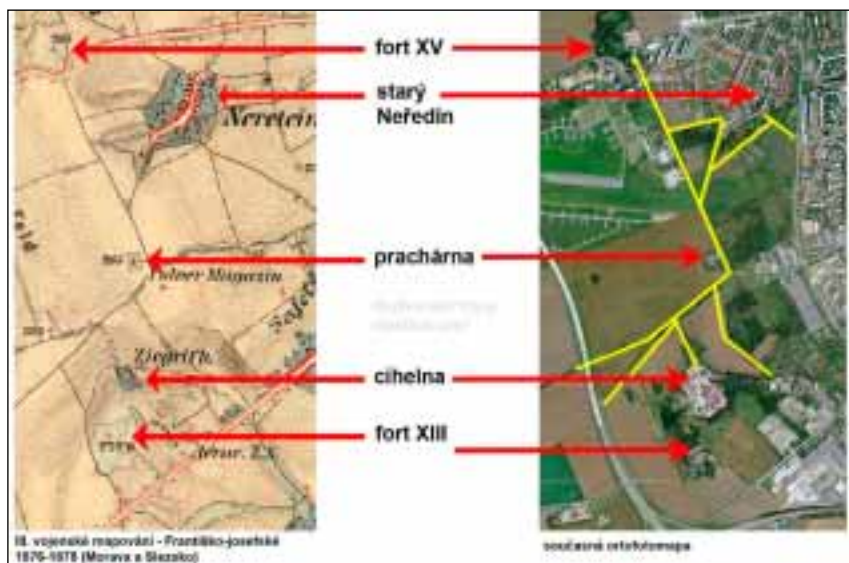
lena (na základě dendrologického průzkumu, [E. Hindoš 2011]) tříbodová stupnice sadovnické hodnoty, která v sobě zahrnuje hlavní kvality dřevin (hodnocení vitality, zdravotního stavu, pěstební perspektivy jedince či porostu), je však ovlivněna i kontextem místa a charakterem stávající či navrhované skladby a mírou pěstebních zásahů potřebných k dosažení cílového stavu.

Další rozbory se týkaly **aspektů vývoje vztahu města a krajinného rámce**. Na základě analýzy historického vývoje krajiny řešeného území lze shrnout některé další dílčí závěry související s kulturními hodnotami území:

- 4) Nezastavěné území vykazuje **stopy starších prvků a struktur předměstské zemědělské krajiny** v blízkosti olomoucké pevnosti, a to jednak pozůstatky venkovské krajiny (včetně cihelny), částečně dochovanou urbanistickou strukturu jádra starého Neředína, pozůstatky vojenských objektů fortové pevnosti (prachárna, forty XV a XIII, vojenský hřbitov) a pozůstatky historických tras vedoucích zemědělskou krajinou vč. výrazné aleje směřující na Hněvotín (obr. 3).
- 5) Horizont v několika místech umožňuje **panoramatické vnímání centra Olomouce** se Svatým Kopečkem, vnímání veduty historického města a jeho kompozičních

Obr. 2: Skica prostorových předělů projevujících se v krajinné scéně

Obr. 3: Schéma dochovaných prvků a struktur při porovnání stavu krajiny doloženého mapou třetího vojenského mapování z let 1876 až 1878 a současnou ortofotomapou. (mapové podklady: <http://oldmaps.geolab.cz>, <http://www.mapy.cz>)

souvislostí (historické jádro, komponovaná krajina mezi Klášterním Hradiskem a Svatým Kopečkem), včetně kulturních dominant města věží kostelů a radnice (obr. 4 a 5).

Další analýzy se týkaly také **vizuálního významu horizontu**. Na základě terénních průzkumů byly definovány tyto dílčí závěry popisující základní rysy vizuální scény:

- 6) Horizont tvoří náhorní poloha s otevřenými **výhledy do příměstské krajiny a na panorama města**. Vzhledem k reliéfu nelze vnímat výhledy na historickou Olomouc v celém území. Vyskytují se zde však místa, odkud je – přes výrazné poškození pohledů novodobou zástavbou – možné vnímat z odstupu historické město jako celek (obr. 4 a 5). Významné místo výhledu je patrné i při vnímání krajinného panoramatu Křelovské pahorkatiny a okraje Bouzovské vrchoviny. Novouliční pevnost (bod 8) je ve studii *Krajinná analýza nezastavěného území ve správním obvodu města Olomouce* (Brno, 2007) zařazena k padesáti nejvýznamnějším pohledům. Podobně ve studii *Olomouc – analýza prostorové struktury města* (Praha, 2008) je Neředínský horizont označen jako „pohledový horizont“ a „pohledově exponovaný svah“. Z Tabulové hory je označeno „stanoviště a směr dálkového pohledu“.
- 7) Horizont umožňuje oddálení známých siluet a dominantních prvků městské struktury za nezastavěné plochy krajinné zeleně. Vytváří tak dojem oddělení náhorní polohy od okolní zástavby, tj. **dojem autonomie části bývalé zemědělské krajiny**. Okraje města se zdánlivě oddalují, známé siluety se objevují v dílčích průhledech v dálce, vzdáleným symbolem je bílá dominanta Svatého Kopečku vysoko nad nížinou Moravy.
- 8) **Skladba vegetačních celků a prvků** území je velmi různorodá a je důležitá jak svým ekologickým významem (viz bod 3), tak i cenností z vizuálního hlediska (viz bod 2).
- 9) Dílčí partie krajiny **kontrastují s urbánním prostředím města**.

- 10) Neředínský horizont jakožto součást zemědělské krajiny byl značně vzdálen od historického města, vznikl **dojem opuštěného území**, evidentně „zralého“ k novému využití.
- 11) Pro řešené území je v současnosti neopominutelné **oživení krajiny návštěvníky** (blízkost okrajů soustředěné zástavby a blízkost konečných stanic MHD). Navzdory neudržovanému stavu a nepřizpůsobení území rekreačnímu využití (absence cest, nepřístupná zeleň) a díky efektu vyvýšené polohy s rozhledy, nezastavěným plochám a přítomnosti velmi atraktivního provozu letiště je Neředínský horizont cílem procházek, a to i v nepříznivém počasí.

Na základě rozboru charakteru území, zejména jednotlivých faktorů prostorového významu, byla vymezena nejvýznamnější **kritéria citlivosti vůči urbanistickým zásahům (KrC)**. O tato kritéria se pak opírala delimitace jednotlivých zón citlivosti vůči urbanistickým zásahům. Jedná se o následující kritéria:

- KrC1** – celistvost pásu nezastavěných ploch s vegetačními prvky (viz body analýzy 2, 9, 10);
- KrC2** – cennost krajinné nebo urbanistické struktury území a cennost vegetačních prvků nebo staveb (viz body analýzy 3, 4, 8);
- KrC3** – viditelnost území z významných míst vnímání městských panoramat a viditelnost území při vnímání dílčích scénérií městské a příměstské krajiny (viz bod analýzy 1);
- KrC4** – možnosti vnímání veduty historického města a kompozičních souvislostí a možnosti vnímání krajinných panoramat příměstské krajiny (viz body analýzy 5, 6, 7).

Vymezení zón citlivosti k urbanizačním zásahům

Vlastní zóny citlivosti vznikly postupným překrytím několika vrstev reagujících na výše stanovená kritéria citlivosti (KrC), přičemž každá vrstva měla jiný způsob tvorby a vymezila území různého významu.

Obr. 4: Panorama Olomouce od Neředína se zákresem nejvýznamnějších kulturních dominant

Obr. 5: Panorama Olomouce od Neředína se zákresem nejvýznamnějších kulturních dominant

Zdroj: Vorel et al. 2011

Zdroj: Vorel et al. 2011

První vrstvou (obr. 6), reagující zejména na kritéria KrC3 a KrC4, je hranice tzv. „incidenčního území“, která zahrnuje plochy prostorově a vizuálně související s vymezeným prostorem horizontu (jakési „ochranné pásmo“).

Druhou vrstvou (obr. 7), reagující na kritérium KrC2, tvoří veřejně přístupné plochy zeleně a parkových a krajinných propojení (nejhodnotnější plochy s bohatou dřevinnou strukturou, druhově i věkově různorodou) a dále objekty historického opevnění.

Třetí vrstva (obr. 8, hřbetní partie horizontu), reagující na kritéria KrC1, KrC3 a KrC4, zahrnuje vlastní prostor

okolí hřbetnice horizontu. Tento prostor je vzhledem k plochosti terénu rozšířen do pásu o šíři 200 m (100 m na každou stranu od hřbetnice).

Čtvrtá vrstva (obr. 8, spodní hranice vizuálního projevu Neředínského horizontu) reaguje opět na kritéria citlivosti KrC3 a KrC4 a vychází z úvahy, že ho-

okolí hřbetnice horizontu. Tento prostor je vzhledem k plochosti terénu rozšířen do pásu o šíři 200 m (100 m na každou stranu od hřbetnice).

Čtvrtá vrstva (obr. 8, spodní hranice vizuálního projevu Neředínského horizontu) reaguje opět na kritéria citlivosti KrC3 a KrC4 a vychází z úvahy, že ho-

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 6: První vrstva – vizuálně incidenční území

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 7: Druhá vrstva – veřejně přístupné plochy zeleně a parková a krajinná propojení

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 8: Třetí a čtvrtá vrstva – okolí hřbetnice horizontu a spodní hranice vizuálního projevu horizontu

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 9: Vymezení zón citlivosti vůči urbanizačním zásahům

rizont by měl vystupovat nad okraje zástavby minimálně o 4 m, aby zůstala zachována jeho výraznost. Zákresy do 3D modelu však ukázaly, že taková rovina řezu bude za existující zástavbou města viditelná minimálně (obr. 11), a to i z referenčního bodu radniční věže. Více se projevuje existující zeleň na horizontu (obr. 12). Z toho vyplývá, že pokud by měl být Neředínský horizont viditelný jako souvislý zelený horizont, musí být ozeleněn výsadbami vysoké zeleně.

Superpozicí jednotlivých vrstev a agregací podmínek pro jejich využití následně vzniklo vymezení **zón citlivosti vůči urbanizačním zásahům** (obr. 9 a 10). Jedná se o častou metodu používanou například při preventivním hodnocení krajinného rázu [Vorel et al. 2009a, Vorel et al. 2009b, Vorel a Kupka 2011a], se kterou má řadu styčných bodů. Její hlavní výhodou je rozdělení problému na řadu dílčích částí a tudíž možnost přehodnocení jednotlivých kroků.

Zóna nejvyšší citlivosti (zóna A) – zahrnuje plochy významné z hlediska vizuálního uplatnění horizontu, z hlediska možnosti vnímání veduty historického města a panoramat příměstské krajiny a z hlediska celistvosti pásu nezastavěných ploch s vegetačními prvky. Tato zóna je určena pro rozvíjení rekreační funkce a pro realizaci krajinařských a parkových úprav. V územním plánu je vhodné tuto zónu zahrnout do nezastavitelných ploch systému celoměstské zeleně (obr. 13).

Zóna vysoké citlivosti (zóna B) – je převážně vymezena spodní hranicí vizuálního projevu Neředínského horizontu a zahrnuje polohy důležité pro viditelnost území z významných míst vnímání městských panoramat a pro viditelnost území z bližších míst (vnímání dílčích scénérií městské a příměstské krajiny). V zóně je možno realizovat výstavbu s ohledem na zachování (nebo dotvoření) charakteru zeleného horizontu. Může se v zásadě jednat o různé formy nízkopodlažní obytné zástavby (obr. 13).

Zóna zvýšené citlivosti (zóna C) – zahrnuje incidenční území Neředínského horizontu. Urbanizační zásahy v této zóně (výstavba, změna využití území)

mohou (ale nemusí) ovlivnit význam vlastního prostoru Neředínského horizontu. V zóně je možno realizovat změny funkcí, výstavbu a přestavbu v takové podobě (formy, výšky, intenzita využití území), která nesníží současný význam Neředínského horizontu z hlediska výše uvedených kritérií citlivosti.

Závěr

Krajinařská studie vymežila prostor Neředínského horizontu a našla znaky a hodnoty významné z hlediska jeho vizuálního a prostorového významu ve struktuře města. Definovala míru ochrany těchto hodnot a naznačila možnosti využití tohoto území. Využila především metodu superpozice různě vymezených vrstev, kterou vznikly jednotlivé zóny citlivosti s konkrétními doporučeními pro budoucí využití. Použitá metoda má mnoho styčných ploch s metodou hodnocení krajinného rázu, modifikovanou pro případ krajinařské studie v prostředí města. I přes limity aplikace ochrany krajinného rázu ve městě lze konstatovat, že pro krajinařské studie – a to i v urbanizovaném území – je modifikovaný postup jednotlivých kroků známý při hodnoce-

Obr. 10: Vymezení zón citlivosti vůči urbanizačním zásahům

Zdroj: Vorel et al. 2011

ní krajinného rázu možné použít. Výstupem podrobných analýz vizuálního významu určitého prostoru struktury města jsou takové poznatky, které jsou využitelné v definování a odůvodnění parametrů, důležitých pro stanovení podmínek prostorového uspořádání (v případě Neředínského horizontu se jednalo zejména o výškovou regulaci zástavby a pro stanovení podmínek využití ploch) a pro regulaci charakteru a struktury zástavby v územním plánu. Metody ochrany krajinného rázu, vycházející ze zákona č. 114/1992 Sb.,

Obr. 11: Vizuální projev horizontu – spodní hranice vizuálního projevu Neředínského horizontu se zvýrazněním dnešních porostů – zákres do digitálního modelu města Olomouce

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 12: Vizuální projev horizontu – zvýraznění přírodních prvků a struktur horizontu při pohledu z radniční věže

Zdroj: Vorel et al. 2011

Obr. 13: Vizuální projev horizontu – zákres zóny A s porostem o výšce 15 m a zóny B se zástavbou o výšce 9,5 m se zvýrazněním viditelnosti dnešních porostů – zákres do digitálního modelu města Olomouce

o ochraně přírody a krajiny, tak logicky napomáhají stanovení základních podmínek ochrany krajinného rázu, jak požaduje Příloha č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti.

Použité zdroje:

ARCHITEKTONICKÝ ATELIER TŘIARCHITEKTI. *Olomouc – analýza prostorové struktury města*. Praha, 2008 (studie).

BUKÁČEK, R. – MATĚJKA, P. Hodnocení krajinného rázu. In: VOREL, I. – SKLENIČKA, P. (eds.). *Péče o krajinný ráz. Cíle a metody*. Praha: ČVUT, 1999. ISBN 80-01-01979-9, s. 159–187.

CULEK, M. Přírodní podmínky území a jejich význam pro krajinný ráz. In: VOREL, I. (ed.) et al. *Krajinný ráz a východiska jeho hodnocení*. Praha: ČVUT, 2004. ISBN 80-903206-2-7, s. 47–68.

EKOLOGICKÁ DÍLNA BRNO. *Krajinná analýza nezastavěného území ve správním obvodu města Olomouce*. Brno, 2007 (studie).

HEXNER, M. – NOVÁK, J. *Urbanistická kompozice*. Praha: ČVUT, 1996. ISBN 80-01-01451-7.

Koncept územního plánu, 2010. Dostupné na: <http://www.olomouc.eu/uzemni-planovani> [cit. 30. 10. 2013]

KONVIČKA, M. Městská a příměstská krajina a ochrana krajinného rázu. In: VOREL, I. – SKLENIČKA, P. (eds.). *Ochrana krajinného*

rázu. Třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Praha: Naděžda Skleničková, 2006. ISBN 80-903206-7-8, s. 153–159.

KUPKA, J. *Krajiny kulturní a historické*. Praha: ČVUT, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.

LYNCH, K. *Obraz Města. The Image of the City*. Praha: BOVA POLYGON, 2004. ISBN 80-7273-094-0.

NAVŘÁTILOVÁ, A. – ROZMANOVÁ, N. et al. *Principy a pravidla územního plánování* (internetová prezentace). Dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571> [cit. 08.07.2013]

UNESCO. *Report of the Expert Group on Cultural Landscapes*. La Petite Pierre (France) 24-26 October 1992. Dostupné na: <http://whc.unesco.org/archive/pierre92.htm> [cit. 08.07.2013]

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 12. 2006 sp. zn. 6 A 83/2002-65. Dostupné na webu NSS: <http://www.nssoud.cz> [cit. 30.10.2013]

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 7 As 52/2009–227. Dostupné na webu NSS: <http://www.nssoud.cz> [cit. 30.10.2013]

Územní plán sídelního útvaru města Olomouce. 1998. Dostupné na <http://www.olomouc.eu/uzemni-planovani> [cit. 30.10.2013]

VOREL, I. Přírodní, kulturní, estetické hodnoty a struktura osídlení – konflikt nebo harmonie (kulturní krajina z pohledu urbanisty). In HÁJEK,

T. – JECH, K. (eds). *Téma pro 21. století. Kulturní krajina aneb proč ji chránit?* Praha: MŽP ČR, 2000. ISBN 80-7212-134-0, s. 126–133.

VOREL, I. – BUKÁČEK, R. – MATĚJKA, P. – CULEK, M. – SKLENIČKA, P. *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz*. Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-3-5.

VOREL, I. Krajinný ráz a jeho ochrana. 3. část – Obraz krajiny. *Ochrana přírody*, roč. 62, č. 1/2007, ISSN 1210-258-X, s. 14-17.

VOREL, I. – KUPKA, J. – HRONOVSKÁ, K. Landscape character assessment at the regional level. *Journal of Landscape Studies*, 2009a, vol. 2, no. 1, ISSN 1802-4416, s. 17-25.

VOREL, I. – KUPKA, J. – HRONOVSKÁ, K. Preventive Evaluation of Landscape Characteristics and Scenery as a Basis for Regulating Construction in Protected Areas. *Journal of Landscape Studies*, 2009b, vol. 2, no. 3-4, ISSN 1802-4416, s. 69–75.

VOREL, I. – KUPKA, J. Metoda posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. *EIA – IPPC – SEA*. 2009, roč. 14, č. 2, ISSN 1801-6901, s. 7–14.

VOREL, I. – KUPKA, J. *Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení*. Praha: ČVUT, 2011a, ISBN 978-80-01-04766-8.

VOREL, I. – KUPKA, J. Význam zeleně v krajinném rázu města. Individualita obrazu městské krajiny a ochrana krajinného rázu. In: *Zeleň ve městě – město v zeleni*. Brno: ÚÚR, MMR ČR, 2011b, ISBN 978-80-87318-18-8, s. 41–45.

VOREL, I. – KUPKA, J. – ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ K. *Krajinná studie Neředinského horizontu v Olomouci. Prověření prostorového významu přírodních prvků a struktury západní části města v jeho vizuálním významu*. Praha: ČVUT, 2011 (studie).

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

ŽÁK, L. *Obytná krajina*. Praha: SVU Mánes, 1947.

*Ing. arch. et Ing. Kateřina Štréblová Hronovská
Fakulta životního prostředí ČZU
doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, PhD.
doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc.
Fakulta stavební ČVUT
Fakulta životního prostředí ČZU*

ENGLISH ABSTRACT

The Neředín Horizon in Olomouc: Problems of the Approach to the Visual Importance of a Natural Horizon, by Kateřina Štréblová Hronovská, Jiří Kupka and Ivan Vorel

This article presents a landscape study of an area in the west of the city of Olomouc (Neředín Horizon) on the application of urban landscape elements and structures (vegetation cover, land relief, landscape poles and horizons) for the image of the city. The study intends to determine susceptibility to interventions of urbanization. There is no unified methodology for this type of urban or landscape studies, with approaches of various authors and teams differing on a large scale. Therefore this article, which discusses the use of a modified procedure of landscape evaluation, may also make a methodological contribution to discussions on urban landscape image and evaluation.